

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 12/4428	
	Arkiv sakID.: 12/1124	Saksbehandler: Gunnar Sveen
Sluttbehandlede vedtaksinstans: Kommunestyre		
Sak nr.: 115/12	FORMANNSKAP	Dato: 06.06.2012

PERSPEKTIVMELDING 2013-2025

Vedlegg: Perspektivmelding 2013-2025, Fauske kommune

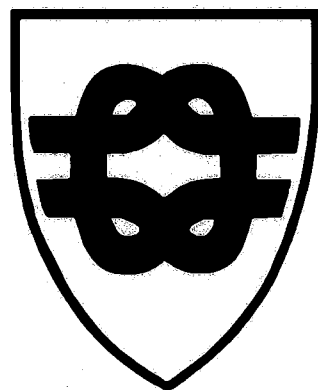
INNSTILLING :

1. Perspektivmelding 2013-2025 tas til etterretning
2. Fauske kommune må styre mot en robust økonomi ved å fastsette en målsetting for fremtidig ønsket korrigert resultatgrad. Målsettingen settes til 1% i 2013. Denne økes gradvis, og at en innen 2020 oppnår en korrigert resultatgrad på 3%.
3. I økonomiplanen 2013-2016 må enhetene planlegge gjennomførbare tiltak for å tilpasse seg kommunens forventede inntektsrammer.

Even Ediassen
Rådmann

PERSPEKTIVMELDING

2013-2025

FAUSKE KOMMUNE

Innhold

1.0 Innledning	3
2.0 Planforutsetninger og utfordringer	3
2.1 Økonomiske utsikter nasjonalt	3
2.2 Befolkningsutvikling Fauske kommune	5
2.3 Økonomiske utfordringer	7
3.0 Analyse økonomisk handlefrihet	9
3.1 Statlig rammeoverføring	9
3.2 Kraftinntekter	9
3.2.1 Utviklingen av kraftmarkedet	10
3.2.2 Konesjonskraft	10
3.2.3 Kvotekraft	11
3.2.4 Utbytte	11
3.3 Eiendomsskatt	11
3.4 Andre inntekter	11
3.5 Fond	12
3.6 Renter og avdrag	12
4.0 Konsekvenser drift	13
5.0 Foreløpig budsjettammer 2013 for enhetene	15

1.0 Innledning

Hensikten med en perspektivmelding er å analysere de økonomiske rammebetingelsene og påpeke konsekvensene av dette i et langt perspektiv. Kommunestyret vil da kunne aktivt forholde seg til fremtidige utfordringer. Perspektivmelding er også første del av økonomiplanprosessen 2013-2016 ved at en fastsetter foreløpige budsjetttrammer for de ulike enhetene for 2013.

Fauske kommune har vedtatt ny kommuneplan, strategisk del for 2012-2025. I planen fremkommer følgende visjon og strategiske utfordringer som kommunen kontinuerlig skal ha oppmerksomheten rettet mot.

Visjon – Fauske mot år 2025

Fauske – folkehelsekommunen der alle trives

Overordnet mål – Fauske 2025

Fram mot år 2025 skal vi sammen videreutvikle Fauske, Valnesfjord og Sulitjelma til samfunn der det er:

- god folkehelse
- vekst i næringslivet
- vekst i folketall
- gode tjenester

Strategier

- Strategi 1: Folkehelse
- Strategi 2: Steds- og næringsutvikling – de tre sentraene
- Strategi 3: Frivillig sektor
- Strategi 4: Oppvekst, bo- og nærmiljø
- Strategi 5: Den regionale dimensjonen
- Strategi 6: Miljø/energi, herunder nasjonalparker

Gjennomføringen av handlingsdelen av samfunnsplanen er i stor grad avhengig av de økonomiske rammebetingelsene. Perspektivmeldingen beskriver de økonomiske rammebetingelsene for perioden til samfunnsplanen.

2.0 Planforutsetninger og utfordringer

2.1 Økonomiske utsikter nasjonalt

Ifølge Statistisk sentralbyrå's (Ssb) konjunkturanalyse forventes det en flat utvikling som fortsetter inn i 2013. Da begynner en beskjeden konjunkturoppgang. Lavere internasjonal vekst motvirkes av en liten økning i innenlandsk etterspørsel. Særlig er petroleumsvirksomheten en viktig vekstdriver. Rentene ventes å holde seg lave gjennom 2012 og øke forsiktig fra 2013.

Kraftig internasjonal konjunkturedgang gir svak norsk eksportutvikling

I 2011 avtok den økonomiske veksten både i OECD-området og i en rekke framvoksende økonomier. Euro-området preges av statsgjeldskrisen og en banksektor i trøbbel. Kraftig innstramning i finanspolitikken bidrar til at BNP i Euro-området ventes å falle i 2012.

Sammen med svekket norsk kostnadmessig konkurranseevne vil svak vekst internasjonalt bidra til en lav eksportvekst i flere år.

Lav norsk rente

Styringsrenta ble i desember 2011 satt ned til 1,75 prosent. Uro i internasjonale finansmarkeder har bidratt til at norsk tremåneders pengemarkedsrente har ligget langt over styringsrenta. Ssb legger til grunn at dette vil fortsette en stund framover, og at uendret styringsrente ut inneværende år vil gi en pengemarkedsrente på 2,8 prosent dette året. Fra tidlig i 2013 og ut 2015 regner Ssb med at styringsrenta settes opp og at pengemarkedsrenta gradvis øker til knappe 5 prosent i slutten av 2015.

Høy inntektsvekst i husholdningene

Usikkerhet omkring utviklingen i norsk og internasjonal økonomi har trolig bidratt til at husholdningenes sparing har økt. Den betydelige inntektsveksten har derfor i liten grad ført til økt konsum. Ssb regner med at dette gradvis vil endres slik at utviklingen i konsumet i større grad vil følge inntektene. Inntektsveksten i husholdningene ventes å holde seg høy en tid framover, men veksten vil trolig være litt lavere enn i fjor. Mot slutten analysehorisonten vil de forventede renteøkningene svekke inntektsveksten. Regnet per innbygger innebærer anslagene at konsumveksten gradvis vil øke fra knappe 2 prosent i år, til i overkant av 2,5 prosent i årene 2013-2015.

Litt lavere vekst i boligmarkedet framover

Sterk befolkningsvekst, god vekst i husholdningenes inntekter og lave renter, har bidratt til en markert vekst i boligprisene. Det har bidratt til vekst i boliginvesteringene. Investeringsveksten var veldig høy i første halvår i fjor, men den har deretter avtatt. Ssb regner med at boliginvesteringene vil fortsette å vokse med rundt 5-6 prosent i tiden framover. De samme faktorene som har bidratt til boligprisøkningen, vil ventes å gjøre seg gjeldende også framover. Selv om økte krav til egenkapital vil virke dempende, venter Ssb fortsatt økte boligpriser.

Økte investeringer i næringslivet

Investeringene i petroleumsvirksomheten økte med over 11 prosent i fjor, og antas å vokse enda mer i år. Investeringene vil trolig holde seg høye også de neste årene, men med mer beskjedne vekstrater. De løpende driftskostnadene i form av produktinnsats har gjennom lang tid økt og vil gi klare vekstbidrag til økonomien også framover. Investeringene i fastlandsnæringene økte klart mot slutten av fjoråret. Ssb legger til grunn at disse investeringene samlet sett vil øke de neste årene, men med vekstrater langt lavere enn i forrige konjunkturoppgang.

Mer ekspansiv finanspolitikk etter 2012

Offentlig forvaltnings bruk av varer og tjenester vil bidra til å dempe veksten i økonomien i 2012. Høy vekst i overføringene til husholdningene virker i motsatt retning. I årene som kommer er det lagt til grunn litt høyere vekst i offentlig etterspørsel, slik at finanspolitikken vil virke moderat ekspansiv. Betydelige oljeinntekter framover vil bidra til at oljepengebruken vil kunne komme ned mot 2 prosent av Statens pensjonsfond utland.

Liten økning i arbeidsledigheten

Den positive utviklingen i sysselsettingen fra andre halvår i 2010 fortsatte gjennom 2011. Ssb regner med at denne utviklingen vil fortsette framover. Arbeidsstyrken vil imidlertid også øke. Det er utsikter både til fortsatt høy befolkningsvekst drevet fram av høy innvandring, og

til at en økende andel av befolkningen i ulike aldersgrupper ønsker å arbeide. Det vil resultere i at arbeidsledigheten kan komme til å øke litt framover, før den i løpet av 2014 igjen begynner å gå litt ned.

Økt reallønnsvekst og lav inflasjon

Litt økende arbeidsledighet, svak lønnsomhetsutvikling i mye av den tradisjonelle konkurranseutsatte industrien, samt lav prisvekst, vil bidra til et fall i lønnsveksten. Ssb regner med at veksten i gjennomsnittlig årslønn vil bli 3,6 prosent i 2012, mot 4,3 prosent i 2011. Om lag uendret lønnsvekst i 2013 vil bli etterfulgt av en noe økende lønnsvekst de neste årene, når konjunkturoppgangen i Norge har vart litt og internasjonal økonomi også har tatt seg litt opp. Lavere strømpriser i 2012 i forhold til 2011, sammen med en litt sterkere krone og lavere lønnsvekst, vil bidra til en fortsatt lav prisvekst i år. Veksten i konsumprisindeksen (KPI) anslås til 1,3 prosent, om lag som i fjor. Høyere lønnsvekst, litt økende strømpriser og en utflating, samt etter hvert en beskjeden svekkelse av krona, vil trekke prisveksten opp gjennom de påfølgende årene. Beregningene viser at KPI-veksten i 2015 kommer opp i 2,6 prosent.

Svakere vekst

Analysene i Pengepolitisk rapport 3/11 fra Norges Bank tilsa at styringsrenten ville bli liggende i ro på 2,25 prosent fram til høsten 2012 og deretter gradvis øke til rundt 4 prosent mot slutten av 2014. Norges Bank la da til grunn at uroen i finansmarkedene ikke ble forsterket og at gjeldskrisen i Hellas ble håndtert på en måte som ikke førte til vesentlige nye ringvirkninger for andre land. Fram mot årsskiftet tiltok uroen ute og risikoen for en ny resesjon økte, særlig i Europa. Gjeldskrisen i euroområdet førte til at det ble vanskeligere og mer kostbart for europeiske banker å finansiere seg i markedet. Markedsfinansiering ble dyrere og mindre tilgjengelig også for norske banker. For å motvirke høyere påslag i pengemarkedet og dempe virkningene på norsk økonomi av svakere utvikling ute, ble styringsrenten satt ned til 1,75 prosent i desember. Veksten i norsk økonomi holder seg oppe, selv om utviklingen har vært noe svakere enn ventet. BNP for Fastlands-Norge økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall.

Fra Norges banks pengepolitiske rapport 1/12 fremkommer det forventninger til en BNP-vekst i år på -1/2 prosent i euroområdet og 1 prosent for handelspartnerne samlet. Det er klart lavere enn anslagene i forrige rapport. Nedjusteringen skyldes i hovedsak svakere vekstutsikter i Europa. Veksten anslås å ta seg noe opp fremover, men vil trolig forbli nokså moderat. Usikkerheten om den videre utviklingen i verdensøkonomien er fremdeles stor.

2.2 Befolkningsutvikling Fauske kommune

Folketallsutviklingen viser at i perioden 2005-2011 har det totale innbyggertallet i Fauske kommune vært stabilt, men alderssammensetningen er i endring. Ser en på sammensetningen mellom den eldre og yngre del av befolkningen 0-66 kontra 67 og eldre, viser utviklingen at det i perioden 2005-2011 har blitt 145 færre i den yngre delen mens det har blitt 129 flere i gruppen 67 og eldre.

Når en deler landet inn etter kommunenes beliggenhet i forhold til tettsteder av ulik størrelse, mener Ssb det vil være betydelige forskjeller i befolkningsveksten fremover. Det har vært en sentralisering av befolkning over lang tid. Det skyldes det innenlandske flyttemønsteret, hvor

strømmen først og fremst går til storbyområdene. Ssb mener at denne utviklingen vil fortsette, imidlertid er den noe svakere i hovedalternativet som er beregnet.

Ssb's prognose legger til ulike alternativer i forhold til fruktbarhet, levealder, innenlands flytting og netto innvandring. I den videre betraktningen er hovedalternativet lagt til grunn – også kalt "Middels-modellen". Denne er også benyttet i økonomiplanen 2012-2015. Det forventes at utviklingen i alderssammensetning vil fortsette, men at det totale innbyggertallet er relativt stabilt i perioden frem mot 2025. Tabell 1 viser prognosen for Fauske kommune fordelt på ulike aldersgrupper.

Tabell 1 – Forventet befolkningsutvikling Fauske kommune

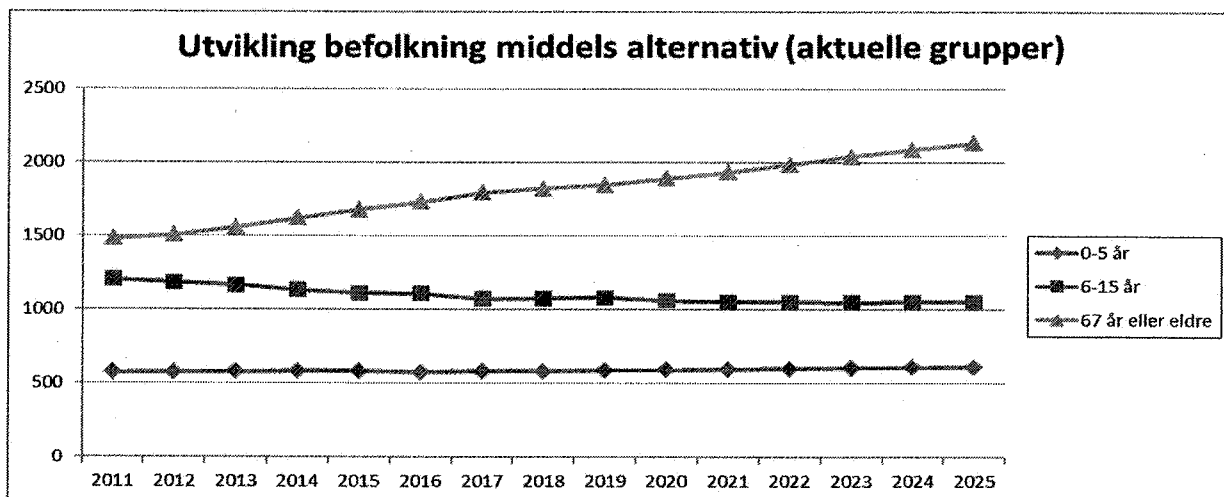
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0-5 år	572	573	578	580	579	574	579	581	585	590	593	599	604	608	611
6-15 år	1204	1182	1164	1132	1111	1107	1071	1074	1080	1058	1049	1049	1048	1051	1051
16-19 år	541	546	543	530	534	517	539	506	479	487	463	466	465	442	439
20-66 år	5734	5737	5702	5698	5663	5645	5588	5595	5595	5565	5557	5511	5449	5417	5369
67-79 år	979	998	1049	1120	1188	1237	1300	1325	1331	1377	1397	1435	1463	1493	1520
80 år eller eldre	503	507	507	499	490	491	495	497	515	514	535	549	575	594	612
Sum	9533	9543	9543	9559	9565	9571	9572	9578	9585	9591	9594	9609	9604	9605	9602

Befolkningsutviklingen er viktig for å kunne tilpasse de kommunale tjenestene over tid. I kommuneplanens samfunnsdel pkt. 1.1 påpekes følgende:

- Befolkningsutviklingen i Fauske kommune viser en svak nedgang i antall innbyggere både historisk og prognostisert
- Befolkningsutviklingen i Fauske kommune er sterkt relatert til flyttestrømmen.
- Det skjer en regional sentralisering i Saltenregionen med aksene Fauske – Bodø som befolkningstyngdepunkt
- Innad i Fauske kommune skjer det en sterk befolkningsnedgang i Sulitjelma, en svak befolkningsnedgang i Valnesfjord, og en befolkningsvekst i Fauske / Finneid.
- Det må forventes en sterk vekst i antall personer over 67 år i perioden 2010 – 2025

Figur 1 viser utviklingen for de tre viktigste befolkningsgruppene som mottar kommunale tjenester.

Figur 1 – Forventet befolkningsutvikling aktuelle aldersgrupper i Fauske kommune

Ut fra disse tallene bør det for Fauske kommune medføre ulike utfordringer innen tjeneste tilbudet. Dette viser at kommunen må dreie bruken av ressurser mot de sektorene som forventes å få størst vekst i perioden. Det betyr at dersom omsorgssektoren skal kunne innfri forventede behov i befolkningen, må øvrige sektorer enten holdes konstant på dagens nivå eller reduseres.

Befolkningsutviklingen er den viktigste forutsetningen for beregning av fremtidige rammeoverføringer fra staten. Hovedalternativet slik det fremstilles ovenfor legges til grunn for beregning av fremtidige rammeoverføringer fra staten.

2.3 Økonomiske utfordringer

Fauske kommunen brukte i 2011 for mye penger på driften. Merforbruket var på over 10 mill kr. Dette var også tilfellet i 2010. For å unngå regnskapsmessig underskudd har en i løpet av året måtte regulere budsjettet med bruk av disposisjonsfond. Fauske kommunes disposisjonsfond er ikke stort nok til at dette kan fortsette i årene framover. Positivt premieavvik er også benyttet i tråd med regnskapsreglene, dette er i praksis lån til drift som må betales tilbake.

Driftsresultat

Økonomiske målsettinger bør fokusere på kommunens samlede økonomiske situasjon. Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter er et viktig nøkkeltall for kommunen. Dette viser hvor mye kommunen kan disponere til investeringer og avsetninger etter at løpende driftsutgifter, samt renter og avdrag, er betalt.

Statens anbefaling til kommunene er at netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter bør være på minimum 3%. For å få et riktig bilde av driften, er det nødvendig å se bort fra en del regnskapsposter som påvirker driftsresultatet – viser her til årsmelding for 2011.

Tabell 2 – Resultatgrad 2011-2009

	2011	2010	2009
Netto resultatgrad før korrigering	-1,08 %	0,29 %	5,33 %
Netto resultatgrad etter korrigering*	-1,73 %	-1,89 %	1,59 %

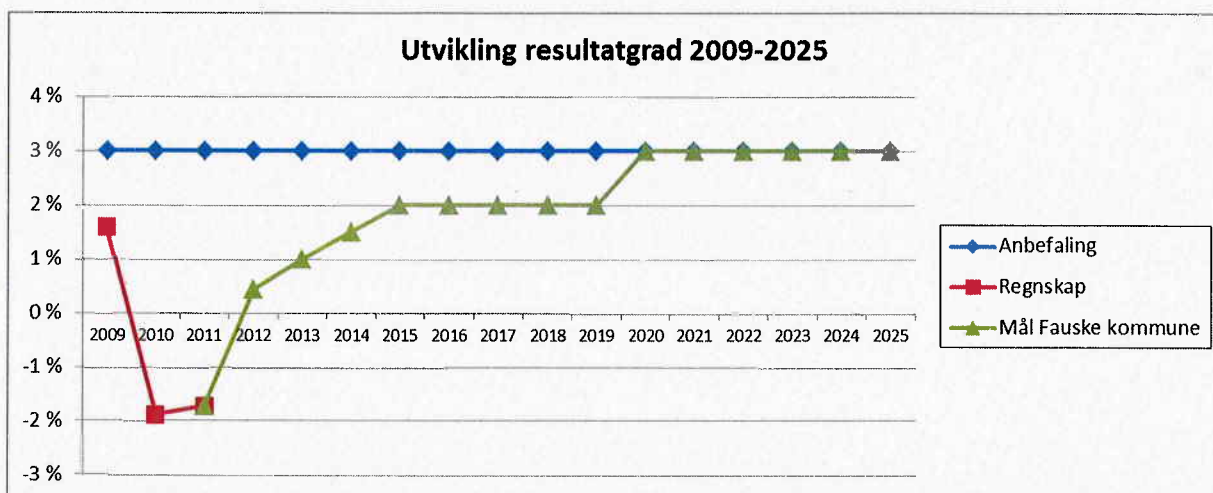
*Korrigert for premieavvik pensjon, endring verdipapirer, inntektsført momskomp

For 2011 tilsvarer en resultatgrad på -1,73% et merforbruk på 11,1 mill kr. Dersom en hadde fulgt statens anbefaling på 3 % skulle det vært et mindreforbruk på 19,3 mill kr. Det er en avveining om en ønsker å følge statens anbefaling for resultatgrad, men et planlagt mindreforbruk vil også være en buffer mot bl.a. usikre kraftinntekter. Over tid kan ikke resultatgraden være negativ, da dette bringer kommunen inn i et økonomisk uføre.

I arbeidet med fremtidige budsjett og økonomiplaner må målsettingen til ønsket resultatgrad være tydelig. Rådmannen foreslår at kommunestyret styrer mot en gradvis økning av korrigert resultatgrad. Målsettingen foreslås satt til 1% i 2013, og at en innen 2020 oppnår en korrigert resultatgrad på 3%. Foreslått målsetting fremkommer i figur 2.

Figur 2- Forslag til målsetting korrigert resultatgrad 2009-2025

Pensjonskostnader

Det er fra flere hold anslått at Kommune-Norge vil få en voldsom vekst i pensjonskostnadene de neste årene (viser til beregninger fra AON-Grieg). Med mindre det skjer noe helt eksepsjonelt, vil den veksten komme enten det går litt dårligere eller litt bedre i Norge. Lavere garantert rente og krav til avsetninger i pensjonselskapene er viktige forklaringer.

For Fauske kommune med en normal utvikling i pensjonskostnadene innebærer dette minst 25–30 prosent økning i kostnadene fra 2011 til 2015. Nominelt blir veksten mye større, men en del spises opp av lønns- og prisstigningen. Grovt regnet vil sannsynligvis lønns- og prisveksten i kommunen dekke ca. 1/3 av kostnaden på pensjon. Resten er finansiering kommunen må finne selv, eller de må komme som frie inntekter fra staten.

Etter 2015 forventes det at kostnadene vil flate ut før de vil være fallende en lang periode fra ca. 2020.

Tilpasning av tjenestetilbudet

For å oppnå en sunnere økonomisk drift må driften reduseres. Effektivisering i tjenesteproduksjon omfatter i all hovedsak reduksjon i bemanning. Utfordringen er å kunne opprettholde en tilstrekkelig kvalitet med lavere bemanning. Alternativt eller i tillegg kan også tjenestetilbudet reduseres eller avvikles innen områder som ikke er lovpålagt. For å tilrettelegg for tilpasninger av tjenestetilbudet kan en også vurdere om kommunen skal gjennomføre en administrativ omorganisering i større enheter.

Kommunen må i større grad enn tidligere kunne foreta nedbemanning og oppbemanning i takt med befolkningsendringer og endringer i tjenesteproduksjon. Utviklingen i folketallet vil kreve at en gjør tilpasninger. For de personellintensive sektorene som skole, barnehage og pleie/omsorg må kommunen fremover planlegge med endringer. I noen tilfeller vil økt kompetanse, omorganisering eller bruk av teknologi være viktig for å klare dette på en akseptabel måte. Videre bør nedbemanning sees i forhold til investeringene, på en slik måte at en tilrettelegger for effektive enheter.

Bemanningsplanlegging

Tilpasning i driften må også sees på i forhold til den høye bruken av vikarer i Fauske kommune. Høyt sykefravær er en årsak til dette, men manglende organisatoriske tilpasninger kan være en annen årsak. Høyt forbruk av vikarer er spesielt problematisk innen pleie og omsorg, der hovedårsaken til vikarbruken skyldes turnusordninger hvor en jobber hver tredje helg. Konsekvensen er mange deltidsstillinger, samt helgestillinger som ikke blir besatt. Kombinasjonen turnus med jobb hver tredje helg, høyt sykefravær og mangelfull planlegging gir en ukontrollerbar økonomisk situasjon. Det er nedsatt en prosjektgruppe som skal komme med nye løsninger til bemanningssituasjonen, men det vil uansett kreve løsninger som gir bedre bemanningsdekning i helgene. Denne utfordringen er ikke unik for Fauske kommune.

3.0 Analyse økonomisk handlefrihet

Spørsmålet er ikke hva det koster – spørsmålet er hva har kommunen råd til. Inntektene til kommunen består primært av rammeoverføringer fra staten. Dette er regulert av statlige føringer og fordelingsmodeller. Av andre betydelige inntektskilder, har kommunen inntekter fra kraft og eiendomsskatt. Analyser at fremtidige inntekter vil danne grunnlaget for de økonomiske rammene kommunen har tilgjengelig for drift og utvikling av tjenestetilbudet til kommunenes befolkning.

3.1 Statlig rammeoverføring

Statlige overføringer er todelt. Det er rammetilskuddet som tar utgangspunkt i befolkningssammensetning og kommunens andel av skatt på formue og inntekt.

Kommunenes Sentralforbund (KS) utviklet en modell for beregning av rammetilskudd. Modellen bygger på den kunnskapen KS har om inntektssystemet (IS) og rammebetingelser som er trukket opp i statsbudsjett samt kommuneproposisjonen. Modellen er enkel, men samtidig fleksibel for individuelle endringer fra den enkelte kommune. Rådmannen har tidligere benyttet denne modellen i budsjettprosessen for å beregne de statlige overføringene. Erfaringene er at modellen er pålitelig.

Når en skal vurdere fremtidige rammeoverføringer må kommunen selv vurdere sin egen utvikling i folketall. I denne perspektivmeldingen er det lagt inn tall for forventet befolkningsutvikling i henhold til hovedtendensen – jfr. pkt2. Når det gjelder skatteinngangen legges det inn en forventet økning som er gjennomsnitt de siste fem årene. Det forventes ikke vesentlige endringer i næringslivet i Fauske kommune i denne prognosen, slik at den fremtidige skatteinngang forventes å bli på samme nivå som i dag. Etter 2020 reduseres skatteinngang i takt med reduksjon av aldersgruppen 20-66 år. Det er ikke tatt hensyn til at staten kan endre forutsetninger og beregningsmetoder.

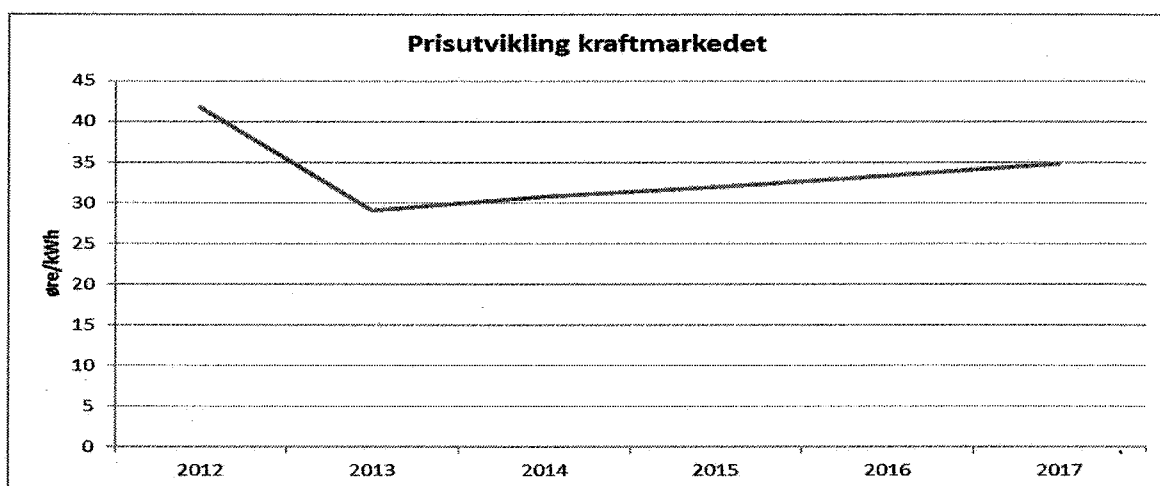
3.2 Kraftinntekter

Salg av konsesjonskraft og aksjeutbytte er inntekter forbundet med en viss risiko. For budsjett 2012 utgjør inntekten 37,5 mill kr. Fauske kommune er helt avhengig av disse inntektene for å ha tilstrekkelig finansiering til å opprettholde driftsnivået. Et inntektsfall på disse postene vil føre til et behov for å redusere driftsnivået. Konsekvensen ved et eventuelt inntektsfall forsterkes av at en i perioden ikke budsjetterer med driftsoverskudd.

3.2.1 Utviklingen av kraftmarkedet

Det har nå vært nærmere halvannet år med betydelig mer nedbør enn normalt og den hydrologiske ressursen ligger nå på 10 TWh over normalt. Forbruket i Norden holder seg lavt og antas å ville ha en lav vekst de neste 5 årene. Elsertifikatordningen kom inn fra årsskiftet og skal gi 26 TWh/år i ekstra produksjon frem til 2020. I tillegg kommer det finske kjernekraftverket inn med ca. 10 TWh/år fra 2013/14. Dette gjør at Norden vil få overskudd av kraft og vil bli liggende på eksport av 14 TWh/år det neste året og dette vil øke til 27 TWh i 2017. Resultatet av dette er at markedsprisen ligger på 291 NOK/MWh. Siste avtale om kvotekraft ble inngått med en pris på 418 NOK/MWh.

Figur 3 – Forventet prisutvikling kraft

*2012 er ikke gjennomsnittspris, men salgpris siste års kontrakt kvotekraft

Markedet forventer at Norden vil bli liggende på disse nivåene i år. Det forventes en svak økning i prisene fremover, men dette er usikkert da tilgang på kraft vil bli avgjørende. I perioder med betydelig mer nedbør enn normalt vil spotprisene frikoble seg de termiske prisene og kunne falle betydelig. I tillegg forventer markedet at områdeprisene her nord vil ligge litt under systempris og i ekstremt våte perioder her nord eller ved ekstremt høye priser i andre områder, vil vi kunne få veldig lave områdepriser.

3.2.2 Konesjonskraft

Fauske kommune fikk en god pris på konsesjonskraften i 2012. Korrigert for distribusjonskostnader er det budsjettert med en netto inntekt på 22,8 mill kr i 2012. Utviklingen i kraftmarked vil innebære at en ikke vil kunne oppnå tilsvarende priser i den nærmeste fremtid og at en må kunne forvente opptil 30% reduksjon i konsesjonskraftinntekter i forhold til 2012 og deretter en årlig økning på 5%. Med dette utgangspunktet og dagens salgsstrategi, forventes det 15 mill kr i netto inntekt for konsesjonskraften i 2013. For 2013 innebærer det en reduksjon på 6,2 mill kr i forhold til 2012. Denne utviklingen legges inn i inntektsprognosen.

Ønsker en i fremtiden å redusere risikoen ved å selge alt på korttidskontrakter, kan en vurdere andre salgsstrategier. Andre salgsstrategier vil kunne medføre at en oppnår en mer stabil inntekt som er bedre tilpasset kommunal drift.

3.2.3 Kvotekraft

Fauske kommunes rettigheter til kvotekraft ble i 2008 leid ut til SKS produksjon for en tiårsperiode. Som vederlag mottok kommunen en engangsutbetaling på 60,3 mill kr. Denne inntekten ble ved avtalens inngåelse i samråd med Fylkesmannen i Nordland kun ført i balansen, og skal deretter inntektsføres med 1/10 i perioden 2010-2020. Ny avtale må inngås fra 2021, og da forventes det en noe høyere utbetaling.

3.2.4 Utbytte

Aksjeutbytte er fra postene i SKS og Fauske Lysverk. Av disse er aksjeposten Fauske kommune har i SKS den desidert største. Utbytte vil avhenge av resultatet for SKS, noe som henger sammen med strømprisen og investeringsnivået i SKS. Det var i budsjett 2012 lagt inn økt utbytte i forhold til budsjett 2011, men utbytte ble vesentlig mindre enn forutsatt.

Siden det forventes en lav strømpris fremover, samt mulig kapitalkrevende utbygginger i regi av SKS i den neste 10 års perioden, medfører det at en ikke kan legge inn et for stort forventet utbytte fra SKS. Fra 2013 forventes et lavere utbytte enn det som var budsjettert i 2012, men høyere enn det som ble utbetalt i 2012. Utbytte økes gradvis utover i perioden mot 2025.

3.3 Eiendomsskatt

Eiendomsskatten i Fauske kommune beregnes på boliger i tettbygd strøk, næringseiendommer og verker/bruk. Skatten beregnes av 25 % av takstgrunnlag på eneboliger, 50% på næringseiendommer og 100% på verker og bruk.

Eiendomsskatten utskrives etter høyeste tillatte sats fastsatt av skattedirektoratet, og er 7 % av takstgrunnlag.

Totalt utskrevet eiendomsskatt for 2012 er beregnet til 27 mill kr. Dette er en økning fra 2011 med 1,5 mill kr, som en konsekvens av at maksimumsgrensen for eiendomsskatt for kraftanlegg over 10 MW er økt i forslaget til statsbudsjett. Denne grensen økes ytterligere litt i 2013, og det er grunn til å anta en økning på 0,5 mill kr.

Dersom inntekten på eiendomsskatt skal økes kan det skje på tre måter:

1. Nye regler for beregning av eiendomsskatt på kraftanlegg
2. Økt beregningsgrunnlaget for boliger i tettbygd strøk og næringseiendommer etter besiktigelse
3. Økning av område for eiendomsskatt

I denne analysen er det ikke forutsatt en økning av eiendomsskatten utover den kjente endringen for eiendomsskatt for kraftanlegg. Det forventes også en liten økning når ny besiktigelse er foretatt.

3.4 Andre inntekter

Momskompensasjon fra investeringer

Momskompensasjonsordningen ble innført fra og med 2004. Formålet med ordningen er å nøytralisere de konkurransevridninger som kan oppstå som følge av merverdiavgifts-

systemet, ved at kommunenes kjøp av varer og tjenester fra private gjennom ordningen blir likestilt med kommunal egenproduksjon.

Merforbruket i driften har den konsekvensen at en blir tvunget til å finansiere en del av driften med momskompensasjon fra investeringer, selv om en ikke har budsjettet med dette. Dette er i henhold til regnskapsregler. Denne muligheten fases gradvis ut frem mot 2014. Det forutsettes i prognosen at en heller ikke i 2013 overfører momskompensasjon fra investeringer til drift.

Rentekompensasjon for investeringer

Dette er statlige kompensasjonsordninger. Det er i 2012 budsjettet med til sammen 6,2 mill kr i rentekompensasjon. Hensikten med dette var å stimulere til investeringer i samsvar med statlige satsingsområder. Det er ikke kjent at ordningen utvides, slik at i prognosen forutsettes det at dette vil gravis avta i takt med at lånemassen blir nedbetalt.

3.5 Fond

Det er flere typer fond som disponeres ulikt.

Disposisjonsfond skal bestå av midler avsatt i drift og kan fritt disponeres både i drifts og investeringsregnskapet. Pr. 31.12.2011 er det til sammen 12,4 mill. avsatt på disposisjonsfond. Disposisjonsfondet skal være kommunens buffer mot svingninger i økonomien, og bør for Fauske kommune over tid ligge på 30-40 mill. kr. Nivået på disposisjonsfondet avhenger av om kommunen klarer å oppnå en tilstrekkelig positiv netto resultatgrad jf. pkt. 3.0 om økonomiske utfordringer. Manglende avsetninger til disposisjonsfond fører til at inntektssvikt/utgiftsøkninger må hentes inn gjennom reduksjon i eksisterende drift, noe som erfaringsmessig er meget utfordrende.

Ubundne investeringsfond er fond som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i investeringsregnskapet. Pr. 31.12.2011 er beholdningen 56,6 mill. kr. I økonomiplan 2012-2015 er det vedtatt å benytte 15 mill kr i 2013 og 15 mill kr i 2014 til delfinansiering av investeringsplanen.

Bundne fondsmidler består av bundne driftsfond og bundne investeringsfond. Felles for disse er at de er bundet opp av eksterne aktører i form av tilskudd øremerkede midler og gaver. Midlene kan ikke benyttes fritt av kommunen men kun benyttes til de formål de er bestemt for.

3.6 Renter og avdrag

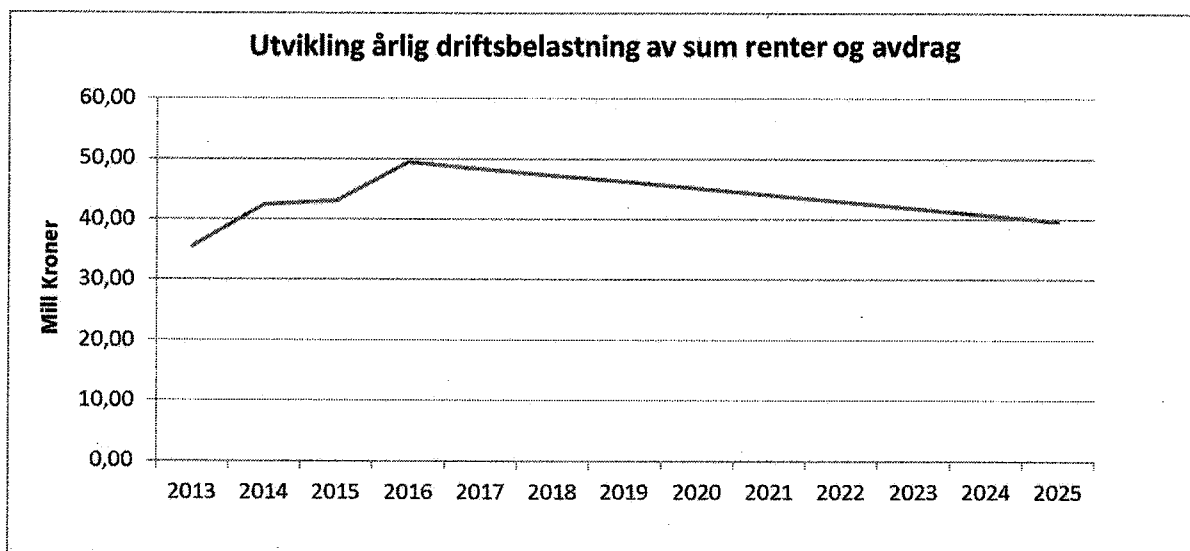
Investeringer påvirker driften gjennom låneopptak. Tilbakebetaling av lån i renter og avdrag belaster driften i lang tid fremover. Fauske kommune har i dag ikke spesielt høy lånegjeld sammenlignet med resten av kommune-Norge. Likevel må det understrekes at med det driftsnivået som er i dag, vil nye store planlagte låneopptak medføre til ytterligere press på kommunens økonomi.

De siste årene har investeringene vært finansiert gjennom nye låneopptak. For å redusere driftsbelastning med økte renter og avdrag er det i økonomiplanen for 2012-2015 vedtatt at investeringene også skal delfinansieres ved bruk av kapital fra ubundne investeringsfond, samt en realisering av andre kapitalmidler (eiendom). Mva-kompensasjon for investeringer inngår også i sin helhet i finansieringen.

Beregning av fremtidig kostnader av renter og avdrag bygger på investeringsnivået som er vedtatt i økonomiplanen 2012-2015. I tillegg er det lagt inn en investering til kulturhus e.l på 75 mill kr i 2016. Det er ikke lagt opp til ytterligere salg av eiendommer eller bruk av investeringsfond i perioden. Videre er det heller ikke lagt inn at forventet mindreforbruk (ref. målsetting resultatgrad) benyttes til investeringer i perioden.

I økonomiplanen 2013-2015 ble det lagt til grunn et gjennomsnittlig rentenivå i 2012 med 3,5 % og en økning mot 5% i slutten av perioden. Som det fremkommer i forventninger til den økonomiske utvikling vil rentenivået fortsette å være lavt, og at det kryper sakte opp mot 4,5% i 2016. Forutsetter videre at rentenivået vil holde seg på 4,5% fra 2016. Løpetid på nye lån settes til 30 år. For å øke forutsigbarheten er ca. 50% av dagens lånemasse på fast rente, forutsetter at denne andelen opprettholdes.

Figur 4 – Forventet utvikling driftsbelastning renter og avdrag

I 2012 er summen av renter og avdrag 28,4 mill kr som skal belastes ordinær drift. Dette øker til 49,5 mill kr i 2016 for deretter å gradvis avta siden det ikke er planlagt noen investeringer i perioden 2017 til 2025. Selv om det er en viss usikkerhet i tallene, er konsekvensene av investeringsplanen at driftsnivået på de ulike enhetene må reduseres for å kunne håndtere økte kapitalkostnader. Dette innebærer betydelige utfordringer i å tilpasse driftsnivået. Det foreligger ingen vedtatte planer som tilsier at en så stor driftstilpasning lar seg gjennomføre. Alternativt kan investeringsnivå reduseres for å begrense økte renter og avdrag, eller at investeringer blir mer målrettet for å redusere driftsutgiftene.

4.0 Konsekvenser drift

Hva har kommunen råd til? Tabell 3 nedenfor viser forventet inntektsnivå i perioden 2013-2025 basert på de forutsetningene som er fremkommet i punkt 3. Kolonnen for 2012 er i samsvar med budsjett 2012.

Tabell 3 – Inntekter perioden 2012-2025 (alle tall i 2012 kroner)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Fellesinntekter:														
Rammeoverføring	-246,3	-240,4	-240,1	-239,3	-236,3	-234,5	-233,7	-236,0	-237,1	-236,5	-238,3	-238,3	-238,3	-238,3
Rentekompensasjon	-6,2	-5,9	-5,6	-5,3	-5,0	-4,8	-4,6	-4,3	-4,1	-3,9	-3,7	-3,5	-3,4	-3,2
Skatt på formue og inntekt	-186,3	-196,5	-200,0	-203,0	-205,7	-208,1	-210,6	-213,2	-215,7	-218,3	-220,9	-220,9	-220,9	-220,9
Eiendomskatt	-27,0	-27,5	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Salg av konsesjonskraft (netto)	-21,2	-15,0	-15,8	-16,5	-17,4	-18,2	-19,1	-20,1	-21,1	-22,2	-23,3	-24,4	-25,7	-26,9
Salg av kvotekraft	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0	-8,0
Renteinntekter	-2,5	-2,5	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
Aksjeutbytte	-14,7	-13,0	-13,4	-14,1	-14,8	-15,5	-16,3	-17,1	-17,9	-18,8	-19,8	-20,8	-21,8	-22,9
Andre inntekter	-11,3	-11,9	-12,1	-12,7	-13,3	-14,0	-14,7	-15,4	-16,2	-17,0	-17,9	-18,8	-19,7	-20,7
Sum	-521,5	-518,7	-525,5	-529,6	-531,1	-533,8	-537,7	-544,8	-550,9	-557,5	-564,6	-567,5	-570,5	-573,8

Utgiften balanseres deretter opp mot forventede inntekt. Dette vises i tabell 4 nedenfor.

Tabell 4 – Utgifter perioden 2012-2025 (alle tall i 2012 kroner)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lønns utgifter enheter (inkl ref)	386,6	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7	385,7
Driftsutgifter enheter	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2	192,2
Brukerbetalinger (eks refusjoner)	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7	-92,7
Delsum	486,1	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2	485,2
Akkumulert tilpasning	-9,0	-21,0	-23,7	-23,1	-28,0	-24,2	-19,3	-11,3	-9,7	-2,2	5,7	9,6	13,7	17,9
Sum driftsenheter	477,1	464,3	461,6	462,1	457,3	461,0	465,9	473,9	475,5	483,0	491,0	494,9	498,9	503,1
Renter/avdrag	28,4	35,5	42,4	43,2	49,5	48,4	47,3	46,2	45,1	44,1	43,0	41,9	40,8	39,7
Avsetning	2,3	5,2	7,9	10,6	10,6	10,7	10,8	10,9	16,5	16,7	16,9	17,0	17,1	17,2
Andre fellesutgifter (kirke, brann)	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7
Totalt	521,5	518,7	525,5	529,6	531,1	533,8	537,7	544,8	550,9	557,5	564,6	567,5	570,5	573,8

Kolonnen for 2012 er i samsvar med budsjett 2012. Det er ikke lagt inn forventninger til pris- og lønnsvekst. Økning i renter og avdrag fremkommer i tabellen. I raden akkumulert tilpasning fremkommer de tilpasninger som må gjennomføres i driften for at det skal tilpasses inntektene, samt ønsket resultatgrad og investeringsnivå. Forventninger til økte pensjonskostnader i er ikke lagt inn. Positiv/negativt premieavvik er heller tatt med i denne vurderingen.

Ifølge økonomimelding 1 2012 er det planlagt nedtrekk på 4 mill. Da gjenstår det 5 mill kr av det vedtatte innsparingskravet på 9 mill kr i 2012. Dette er i forhold til budsjett, men de siste årene har vist at enhetene samlet har et merforbruk i forhold til budsjett. Dersom dette også blir tilfellet i 2012 vil dette bare øke utfordringene i neste økonomiplanperiode. Tabell 5 nedenfor viser konsekvensene ved ulike alternativer av driftsresultat enheter i 2012

Tabell 5 – Alternative akkumulerte driftsutfordringer i økonomiplanperioden 2013-2016

Alternativer	2013	2014	2015	2016
Alt 1- driftsresultat 15 mill merforb fra 2012	-27,0	-29,7	-29,1	-34,0
Alt 2- driftsresultat 10 mill merforb fra 2012	-22,0	-24,7	-24,1	-29,0
Alt 3- driftsresultat 5 mill merforb 2012	-17,0	-19,7	-19,1	-24,0
Alt 4- driftsbalanse 2012 inkl realisert innparing 9 mill kr	-12,0	-14,7	-14,1	-19,0

Dersom utgangspunktet er at enhetene går i balanse i 2012, inkludert effektiviseringskravet på 9 mill kr, er behovet for ytterligere effektivisering 19,0 mill kr innen 2016 (alternativ 4). Dette tilsvarer en reduksjon på 38 årsverk.

Blir resultatet i 2012 et merforbruk, drar en med seg et driftsnivå som er for høyt. Denne utfordringen kommer i tillegg til den akkumulerte tilpasningen som fremkommer i tabell 4.

Dersom merforbruket blir 15 mill kr for enhetene i 2012 vil det utløse et behov for effektivisering på 34,0 mill kr innen 2016. Dette tilsvarer en reduksjon på 68 årsverk.

5.0 Foreløpig budsjetttrammer 2013 for enhetene

Tildeling av foreløpige budsjetttrammer vil danne grunnlaget for budsjettprosessen 2013. Rammen kan bli endret som en følge av statsbudsjettet og lønnsoppgjøret mv. Dette vil bli kontinuerlig oppdatert når endringer foreligger, men tabellen/rammen gir et godt uttrykk for de utfordringene en kan vente i budsjettprosessen.

Tabell 6 – Foreløpig rammetildeling enheter 2013

	Budsjett 2012				Grunnlag netto 2013	Beregnet endring*	Foreløpig budsjetttramme 2013
	Lønn	Drift	Inntekter	Netto			
Politisk virksomhet	3,7	5,5	-0,1	9,0	9,0	-0,5	8,5
Rådmannens stab	25,1	26,0	-11,1	40,0	40,0	-1,6	38,4
Kultur	8,3	6,3	-3,1	11,5	11,5	-0,6	10,8
Vei/gatelys	3,3	7,2	-1,9	8,6	8,6	-0,3	8,4
Bygg/eiendom/idrett	25,7	20,8	-6,6	40,0	40,0	-2,0	38,0
Plan/utvikling	5,5	3,7	-4,7	4,5	4,5	-0,4	4,1
Fauske storkjøkken	2,7	6,6	-6,5	2,9	2,9	-0,2	2,7
Skole	92,6	22,1	-12,1	102,7	100,4	-7,2	93,2
Barnehage	27,1	36,0	-8,1	55,0	54,1	-2,1	52,0
Sykehjemmet	54,7	8,8	-10,9	52,6	56,1	0,0	56,1
Hjemmetjenesten	51,5	6,7	-7,9	50,2	50,2	-0,1	50,1
Helse	26,1	14,6	-8,4	32,3	32,3	-2,0	30,3
Miljø og habilitering	21,9	2,5	-5,2	19,2	19,2	-1,7	17,5
NAV Fauske	8,2	10,0	-0,5	17,7	17,2	-0,6	16,6
Barne/familieenheten	19,3	12,4	-2,4	29,4	28,8	-1,5	27,3
Integrering	10,8	2,9	-3,3	10,5	10,5	0,0	10,5
Sum enheter	386,6	192,2	-92,7	486,1	485,2	-21,0	464,3

*Inkl nedtrekk på 4 mill regulert inn i øk. melding 1 2012

Grunnlaget tar hensyn til endringer foreslått i økonomimelding 1 2012 og årseffekt av planlagte tiltak i budsjett 2012. Endringene er beregnet utfra at nedtrekk gjennomføres likt på alle enheter. Beregningsgrunnlaget er lønn: Det er også korrigert opp mot planlagte nedtrekk i 2012, slik at de som tok mye i 2012 får en "lettere" jobb i 2013. Unntatt for nedtrekk i 2013 er sykehjemmet, hjemmetjenesten, integrering og politisk virksomhet.

Enhetene sykehjemmet og hjemmetjenesten er ut ifra befolkningsutviklingen virksomheter i vekst. Dette håndteres inntil videre ved at rammen for disse enhetene fryses på dagens nivå. Dette er svært bemanningsintensive enheter, slik innsparingskravet blir desto større på de andre enhetene.

Når det gjelder enhet politisk ble dette justert ned i budsjett 2012, samt at ytterligere tiltak ble foreslått i 2012. Når det gjelder enhet integrering sees dette i sammenheng med flytningstilskuddet fra staten. Begge disse enhetene får ikke ytterligere nedtrekk.

Alternativt kan en vurdere om nedtrekket av driften gjennomføres over 4 år, dvs over hele økonomiplanperioden, men det innebærer at en sannsynligvis må bruke midler fra disposisjonsfond for å komme i balanse tidlig i perioden.

Budsjettprosessen 2013 vil bli gjennomført i to faser. Første fase er å rulle ut et konsekvensjustert budsjett. Det innebærer å overføre budsjett 2012 over til budsjett 2013. Her tar en hensyn til alle kjente lønnsendringer i 2012, samt endringer på pensjoner. Direkte feil korrigeres. Andre endringer skal ikke utføres.

Sannsynligheten er stor for at det vil være en negativ differanse mellom konsekvensjustert budsjett og tildelt ramme. Fase 2 i budsjettprosessen vil være å få frem de tiltak enhetene må gjennomføre for at driftsnivå på den enkelte enhet blir i tråd med tildelt ramme.